

Received: 17-07-2018

Revised: 28-11-2018

Accepted: 06-05-2019

สาเหตุการสละสิทธิ์ของผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาระดับปริญญาโท
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

Cancellation Reasons of Applicants Accepted for MA Programs at
Sukhothai Thammathirat Open University

นงศ์ลักษณ์ รุ่งวิฑิตยาธ¹

Nongluck Rungvitayathon

nongstou01@gmail.com

อรสา อติเรกพลิน¹

Orasa Adirekplin

aorasa2011@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสาเหตุของการสละสิทธิ์ของผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (มสธ.) และ 2) ศึกษาแนวทางในการป้องกันปัญหาการสละสิทธิ์ของผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 สัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง โดยสุ่มแบบแบ่งชั้นผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่สละสิทธิ์การเข้าศึกษา ปีการศึกษา 2558 และ 2559 จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 5 ของจำนวนผู้สละสิทธิ์ฯ และระยะที่ 2 สัมภาษณ์เจาะลึกผู้บริหารบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยเลือกแบบเจาะจงประกอบด้วย รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ประธานกรรมการประจำสาขาวิชา จำนวน 7 สาขาวิชา และเลขานุการคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำสาขาวิชา จำนวน 5 สาขาวิชา รวมจำนวน 13 คน

ผลการวิจัยระยะที่ 1 พบสาเหตุการสละสิทธิ์จาก 1) ปัญหาส่วนตัว ดังนี้ ปัญหาที่ทำงาน ปัญหาครอบครัว ปัญหาค่าใช้จ่าย และไม่มั่นใจว่าจะเรียนได้ด้วยตนเองในระบบการศึกษาทางไกล และ 2) ปัญหาจากหลักสูตรไม่ตรงกับที่คิดไว้ก่อนสมัคร หลักสูตรไม่ตรงกับงานที่ทำ และระยะที่ 2 ได้แนวทางป้องกัน 1) ปัญหาส่วนตัว ดังนี้ (1) เพิ่มทางเลือกในการจัดการศึกษาและจัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น เรียนผ่านระบบ E-Learning สัมมนาผ่านทาง Skype และให้มีการสื่อสารแบบ Real Time (2) วางแนวทางการบริหารการเงินโดยให้มีการแบ่งจ่ายเป็นงวด (3) ให้มีระบบพี่เลี้ยงหรือมีอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการดูแล และ 2) แนวทางป้องกันปัญหาที่เกิดจากหลักสูตรไม่ตรงกับความต้องการศึกษา หลักสูตรไม่ตรงกับ

¹สำนักบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

Office OF Graduate Studies, Sukhothai Thammathirat Open University.

งานที่ทำ มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายให้ทุกหลักสูตรต้องวิเคราะห์ความต้องการของหลักสูตรที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน จำนวนผู้สมัครเรียนในแต่ละปีการศึกษา และวิเคราะห์แนวโน้มความต้องการของหลักสูตรในอนาคต

คำสำคัญ สาเหตุการสละสิทธิ์ ผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษา ระดับปริญญาโท

Abstract

The purposes of this research were to study 1) cancellation reasons of applicants accepted for MA Programs at Sukhothai Thammathirat Open University (STOU) and; 2) preventive guidelines for cancellation issue of the applicants accepted for MA Programs at STOU. This exploratory research was undertaken in two following phases. Phase 1: an in-depth interview was done by stratified random sampling with the sample group of 64 or 5 % of applicants accepted for MA Programs at STOU but shortly cancelled to study in 2015 and 2016 academic year. Phase 2: an in-depth interview with 13 administrators of the Office of Graduate Studies by purposive sampling which comprised the Vice President for Academic Affairs, Deans of 7 Schools and Schools' secretaries of 5 Schools totally 13 persons.

Research findings were as follows. Phase 1: causes or cancellation reasons included; 1) personal problems i.e. problems at the workplace, families problems, financial problems whereas they were not sure to achieve self-study in an open and distance learning system and; 2) the registered curriculum was apparently not what they had previously expected, and the selected curriculum inconsistent with the work area. Phase 2: discovered preventive guidelines for 1) personal problems were; (1) offering more alternative choices for instructional management and organizing activities to support instructional environment i.e. study via E-Learning, seminar via Skype as well as real time communication; (2) establishing financial administration guidelines by installment payment and; (3) setting a mentor or coaching system under care of academic instructor advisors and 2) in order to establish precautionary guidelines for the curriculums did not meet the applicants' needs and curriculums inconsistent with their work areas, the University should have set a policy that each curriculum is required to analyze the needs of current curriculums, number or quantity of applicants enrollment each academic year and needs in curriculum trends in the future as well.

Keywords: Cancellation Reasons, Applicants Accepted for MA Programs

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (มสธ.) เกิดจากแนวคิดเรื่องการขยายและกระจายโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้แก่ประชาชนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัย ยึดระบบการศึกษาทางไกลที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาสามารถศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระด้วยตนเองภายใต้การให้คำแนะนำอย่างมีระบบจากอาจารย์ที่ปรึกษา นักศึกษาศึกษาด้วยตนเองจากสื่อหลัก สื่อเสริม ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งค้นคว้า เช่น ห้องสมุด แหล่งวิทยากร ตามภูมิภาคต่าง ๆ กำหนดให้นักศึกษาต้องเข้าร่วมกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบของสัมมนาเสริม/เข้ม และสัมมนาทางออนไลน์ มีการฝึกอบรมหรือฝึกปฏิบัติตามที่หลักสูตรกำหนด รวมถึงต้องเข้ารับการอบรมเข้มเสริมประสบการณ์มหาบัณฑิตหรือประสบการณ์วิชาชีพมหาบัณฑิตซึ่งเป็นกิจกรรมปัจเจกนิเทศเพื่อร่วมฝึกทักษะที่จำเป็นของวิชาชีพ พัฒนาบุคลิกภาพ และคุณธรรมจริยธรรม ผู้ที่ตัดสินใจศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเกิดจากแรงจูงใจในการศึกษาที่เป็นแรงผลักดันส่วนบุคคล ในการแสวงหาสิ่งที่ดีกว่าจะสนองตอบความต้องการของตนเองในการผลักดันฐานะทางสังคมและทางเศรษฐกิจ และได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นผ่านการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ทศนิยม ชาติไทย (2555) ศึกษาเรื่องแรงจูงใจและความต้องการในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พบแรงจูงใจและความต้องการที่จะเรียนในระดับบัณฑิตศึกษา ดังนี้ 1) แรงจูงใจและความต้องการที่จะได้รับวุฒิเพิ่มขึ้น 2) ความมั่นคงและความก้าวหน้าด้านอาชีพ ความมีเกียรติและได้รับการยก

ย่องจากสังคม 3) ชื่อเสียงและคุณภาพของอาจารย์ผู้สอนเป็นแรงจูงใจและความต้องการในการเลือกสถาบันการศึกษา และ 4) หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับงานที่ทำหรือที่จะทำในอนาคต ซึ่งปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อการเลือกสถานที่ศึกษาแตกต่างกัน จากการเปิดรับสมัครนักเรียนระดับปริญญาโท มสธ. ในแต่ละปีการศึกษาพบว่าผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาระดับปริญญาโทที่สละสิทธิ์เข้าศึกษาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30 ถือเป็นโอกาสเสียโอกาสสำหรับผู้ประสงค์จะเข้าศึกษา รวมถึงเสียโอกาสในการได้มาซึ่งนักศึกษาใหม่ของมหาวิทยาลัย จากสถิติการสละสิทธิ์เข้าศึกษาของผู้ผ่านการคัดเลือกระดับปริญญาโทย้อนหลัง 5 ปี ดังนี้ 1) ปีการศึกษา 2555 ผ่านการคัดเลือกจำนวน 3,097 คน สละสิทธิ์เข้าศึกษา จำนวน 1,141 คน คิดเป็นร้อยละ 36.84 2) ปีการศึกษา 2556 ผ่านการคัดเลือก จำนวน 2,903 คน สละสิทธิ์เข้าศึกษา จำนวน 1,031 คน คิดเป็นร้อยละ 35.51 3) ปีการศึกษา 2557 ผ่านการคัดเลือก จำนวน 2,717 คน สละสิทธิ์เข้าศึกษา จำนวน 909 คน คิดเป็นร้อยละ 33.46 4) ปีการศึกษา 2558 ผ่านการคัดเลือก จำนวน 2,415 คน สละสิทธิ์เข้าศึกษา จำนวน 812 คน คิดเป็นร้อยละ 33.62 และ 5) ปีการศึกษา 2559 ผ่านการคัดเลือก จำนวน 1,696 คน สละสิทธิ์เข้าศึกษา จำนวน 505 คน คิดเป็นร้อยละ 29.78 ปรากฏการณ์ดังกล่าวพบว่าผู้สละสิทธิ์เข้าศึกษาเฉลี่ยปีการศึกษาลดลงไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30 ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาสาเหตุของการสละสิทธิ์เข้าศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาโท มสธ.

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสาเหตุของการสละสิทธิ์ของผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. เพื่อศึกษาแนวทางป้องกันปัญหาการสละสิทธิ์ของผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

นิยามศัพท์

การสละสิทธิ์เข้าศึกษาของผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาระดับปริญญาโท หมายถึง การที่ผู้ผ่านการคัดเลือกให้เข้าศึกษาระดับปริญญาโททิ้งสิทธิ์ในการที่จะเข้าศึกษาระดับปริญญาโทในสถาบันอุดมศึกษาที่ตนสมัคร

สาเหตุของการสละสิทธิ์ของผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หมายถึง ผู้ผ่านการคัดเลือกทิ้งสิทธิ์ในการศึกษาระดับปริญญาโท ซึ่งสาเหตุจำแนกเป็นปัญหาส่วนตัว และระบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย

แนวทางป้องกันปัญหาการสละสิทธิ์ของผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาระดับปริญญาโท หมายถึง วิธีการแก้ปัญหาเพื่อไม่ให้ผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาระดับปริญญาโทที่ทิ้งสิทธิ์ เข้าศึกษาอันเนื่องมาจากปัญหาส่วนตัว และระบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย และข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงงานบัณฑิตศึกษา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบสาเหตุของการสละสิทธิ์ของผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาระดับปริญญาโท
2. เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการดำเนินการเพื่อลดการสละสิทธิ์เข้าศึกษาระดับปริญญาโท

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 ประชากร คือ ผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่สละสิทธิ์ที่จะเข้าศึกษาในปีการศึกษา 2558 จำนวน 812 คน และ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 505 คน

กลุ่มตัวอย่างคือ ร้อยละ 5 ของผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัย- ธรรมมาธิราช ที่สละสิทธิ์เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2558 และ 2559 โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นจำแนกตามสาขาวิชา รวมทั้งสิ้น 64 คน

ระยะที่ 2 ประชากรคือ ผู้บริหารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ประกอบด้วย รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ประธานกรรมการประจำสาขาวิชา และเลขานุการคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำสาขาวิชาทุกสาขาวิชา จำนวน 12 สาขาวิชา ดังนี้ 1) ศิลปศาสตร์ 2) ศึกษาศาสตร์ 3) วิทยาการจัดการ 4) นิติศาสตร์ 5) วิทยาศาสตร์สุขภาพ 6) เศรษฐศาสตร์ 7) มนุษยนิเวศศาสตร์ 8) รัฐศาสตร์ 9) เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ 10) นิเทศศาสตร์ 11) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ 12) พยาบาลศาสตร์

กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย 1) รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ 2) ประธานกรรมการประจำสาขาวิชา จำนวน 7 คน ดังนี้ 1) ศึกษาศาสตร์ 2) นิติศาสตร์ 3) เศรษฐศาสตร์ 4) มนุษยนิเวศศาสตร์ 5) เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ 6) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ 7) พยาบาลศาสตร์ และเลขานุการคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำสาขาวิชา จำนวน 5 คน ดังนี้ 1) ศิลปศาสตร์ 2) วิทยาการจัดการ 3) วิทยาศาสตร์สุขภาพ 4) รัฐศาสตร์ และ 5) นิเทศศาสตร์ รวมทั้งสิ้น 13 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้ การวิจัยระยะที่ 1 เพื่อให้ทราบสาเหตุของการสละสิทธิ์ของผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาระดับปริญญาโท และการวิจัยระยะที่ 2 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการดำเนินการเพื่อลดการสละสิทธิ์เข้าศึกษาระดับปริญญาโท เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 คือ แบบสัมภาษณ์ผู้สละสิทธิ์เข้าศึกษาระดับปริญญาโท การออกแบบโครงสร้างของคำถามเป็นคำถามปลายเปิดที่ทำให้ข้อคำถามมีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์หรือผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นหรือทรรศนะอย่างเปิดกว้างหลากหลายทุกแง่มุม และมีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

ระยะที่ 2 คือ แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช การออกแบบโครงสร้างของคำถามโดยใช้ผลจากการวิจัยระยะที่ 1 มาเป็นข้อคำถามที่ใช้สัมภาษณ์ ลักษณะข้อคำถามปลายเปิดเพื่อให้คำถามมีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นหรือทรรศนะได้อย่างเปิดกว้างหลากหลายแง่มุม และมีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่สละสิทธิ์การเข้าศึกษาในปีการศึกษา 2558 และปีการศึกษา 2559 ที่ยินดีให้ข้อมูลโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นจำแนกตามสาขาวิชาเพื่อให้ได้ข้อมูลครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้คือ 64 คน โดยใช้วิธีสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2559 – 31 มีนาคม 2560

ระยะที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้บริหารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ดังนี้ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ประธานกรรมการประจำสาขาวิชา จำนวน 7 สาขาวิชา ดังนี้ 1) ศึกษาศาสตร์ 2) นิติศาสตร์ 3) เศรษฐศาสตร์ 4) มนุษยนิเวศศาสตร์ 5) เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ 6) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ 7) พยาบาลศาสตร์ และเลขานุการคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำสาขาวิชา จำนวน 5 สาขาวิชา ดังนี้ 1) ศิลปศาสตร์ 2) วิทยาการจัดการ 3) วิทยาศาสตร์สุขภาพ 4) รัฐศาสตร์ และ 5) นิเทศศาสตร์ โดยนัดสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ระหว่างวันที่ 1 มีนาคม – 31 สิงหาคม 2560

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 สรุปผลการสัมภาษณ์เพื่อวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้ผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาในระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ตัดสินใจสละสิทธิ์เข้าศึกษาในระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 สรุปผลการสัมภาษณ์เพื่อวิเคราะห์แนวทางป้องกันปัญหาการสละสิทธิ์ของผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาในระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 สาเหตุการสละสิทธิ์ของผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาในระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช ดังต่อไปนี้

1. สาเหตุจากปัญหาส่วนตัว แบ่งเป็นปัญหาเรื่องที่ทำงานหรือการทำงาน ความไม่มั่นใจในตนเอง และปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการศึกษา ดังนี้

1.1 สาเหตุจากปัญหาเรื่องที่ทำงานหรือการทำงาน เช่น มีภาระงานมาก ได้รับมอบหมายงานที่เป็นภาระงานเร่งด่วน การย้ายที่ทำงาน การเปลี่ยนที่ทำงาน การปรับตำแหน่งใหม่ ทำงานเป็นกะ หรือทำงานที่ต้องเข้าเวร เป็นต้น ปัญหาเรื่องครอบครัว/สุขภาพ เช่น ระหว่างการตั้งครรภ์ หลังคลอดบุตร ต้องเลี้ยงดูบุตร ต้องรับส่งลูกไปเรียนหนังสือ และปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการศึกษา เช่น ต้องส่งเสียบุตรเล่าเรียน มีภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัว และกังวลเรื่องค่าใช้จ่ายในการศึกษา เป็นต้น เป็นต้น

1.2 สาเหตุจากความไม่มั่นใจในตนเอง ขาดความเชื่อมั่น และไม่มั่นใจว่าจะสามารถเรียนทางไกลได้ด้วยตนเอง เกรงว่าถ้าเรียนตามลำพังโดยไม่มีเพื่อนเรียนเกรงว่าจะเรียนไม่สำเร็จ

2. สาเหตุจากหลักสูตรไม่ตรงกับความต้องการที่จะศึกษา เช่น หลักสูตรไม่ตรงกับที่คิดไว้ในช่วงการสมัคร หลักสูตรไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน และหลักสูตรไม่ตรงกับสายงาน เป็นต้น

ระยะที่ 2 แนวทางป้องกันปัญหาการสละสิทธิ์ของผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาในระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช ดังต่อไปนี้

1. แนวทางป้องกันปัญหาการสละสิทธิ์ ที่เกิดจากปัญหาส่วนตัว แบ่ง แนวทางแก้ปัญหา ดังนี้

1.1 แนวทางป้องกันปัญหาที่เกิดจากที่ทำงานหรือการทำงาน เช่น การย้ายที่ทำงาน การเปลี่ยนที่ทำงาน การเปลี่ยนที่ทำงาน การปรับตำแหน่งใหม่ ทำงานเป็นกะ หรือทำงานที่ต้องเข้าเวร มหาวิทยาลัยควรหาช่องทางหรือเพิ่มทางเลือกเพื่อเป็นทางเลือกเพิ่มเติมสำหรับกลุ่มที่มีข้อจำกัด เช่น (1) จัดการศึกษาแบบออนไลน์ (Online) โดยการออกแบบระบบให้เป็นมหาวิทยาลัยเสมือน (Virtual University) กิจกรรมหลักที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนให้ใช้ระบบออนไลน์เป็นหลัก สามารถเรียนที่ไหนก็ได้ (2) จัดกิจกรรมสัมมนาเสริม/เข้มแบบออนไลน์แทนการจัดสัมมนาเสริม/เข้มแบบเผชิญหน้า เพื่อลดภาระการเข้าสัมมนาเสริม/เข้ม เช่น เรียนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) เรียนทางไกลผ่านระบบการสัมมนาแบบเผชิญหน้าร่วมกับเรียนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) สัมมนาเสริม/เข้มผ่านทางโปรแกรมสำหรับสื่อสารผ่านทางอินเทอร์เน็ต (Skype) ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันผ่านอินเทอร์เน็ตด้วยข้อความ พร้อมเสียงและภาพจากกล้องที่ส่งสัญญาณทางคอมพิวเตอร์ (Webcam) โดยสื่อสารกันแบบเวลาจริง (Real Time) (3) เพิ่มกิจกรรมอื่นเพื่อทดแทนการเข้าสัมมนาเสริม/เข้ม ปรับวิธีจัดสัมมนาเสริม/เข้มที่นักศึกษาสามารถเลือกรูปแบบที่เหมาะสมด้วยตนเอง และจัดระบบการดูแลนักศึกษาโดยจัดให้มีพี่เลี้ยงเพื่อช่วยเหลือนักศึกษา (4) จัดสัมมนาเสริม/เข้มช่วงเวลาเย็นหลังเลิกงานในวันทำ

การปกติ ออกแบบระบบให้เป็นมหาวิทยาลัยเสมือน (Virtual University) โดยกิจกรรมหลักที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนให้ใช้ระบบออนไลน์เป็นหลัก หรือเรียนแบบ Block Course และ (5) เพิ่มทางเลือกให้นักศึกษาสามารถออกแบบระบบการเรียนได้ด้วยตนเอง โดยมหาวิทยาลัยเป็นผู้พิจารณาจัดกลุ่ม หรือจัดการศึกษาเป็นกลุ่มเฉพาะกิจ ในส่วนปัญหาเรื่องค่าใช้จ่าย มหาวิทยาลัยควรพิจารณาหาแนวทางในการบริหารการเงินในลักษณะให้แบ่งจ่ายเป็นงวดเพื่อลดภาระให้กับผู้มีข้อจำกัดทางด้านค่าใช้จ่าย

1.2 แนวทางป้องกันปัญหาที่เกิดจากความไม่มั่นใจในตนเอง ขาดความเชื่อมั่น และไม่มั่นใจว่าจะสามารถเรียนทางไกลได้ด้วยตนเอง มหาวิทยาลัยต้องสร้างความเชื่อมั่นและสร้างเข้าใจระบบการเรียนทางไกล ว่าผู้เรียนสามารถดึงศักยภาพของตนเองมาใช้ระหว่างการศึกษาเนื่องจากเรียนไปด้วยทำงานไปด้วย สามารถเพิ่มพูนคุณวุฒิและศักยภาพของตนเองภายหลังสำเร็จการศึกษา ด้วยการสร้างความเข้าใจเพื่อให้เห็นประโยชน์ของการเรียนการทางไกล จัดระบบการให้คำปรึกษาที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงอาจารย์ที่ปรึกษาได้โดยตรง ปรับปรุงเทคโนโลยีที่สัมพันธ์กับการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความสามารถ มีระบบการเรียนผ่าน e-Learning, VDO, Online, Message, e-mail, www, http, search engine, Newsgroup เป็นต้น รวมถึงสนับสนุนให้ทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) เพิ่มขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สนใจทดลองเรียน 1-2 ชุดวิชา เป็นการสร้างความเข้าใจระบบการเรียนด้วยระบบการศึกษาทางไกล และจัดระบบเทียบโอนชุดวิชาให้เป็นมาตรฐานเพื่อใช้ประชาสัมพันธ์ให้แก่ผู้สนใจสามารถทดลองเรียนก่อน 1 ภาคการศึกษา และควรออกแบบวิธีการสมัคร/เข้า ที่นักศึกษาสามารถเลือกเรียนตามรูปแบบที่เหมาะสมกับตนเอง และจัดระบบการดูแลในลักษณะที่เลี้ยง กลุ่มเพื่อน เพื่อช่วยให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจในตนเองและคลายความกังวลในเรื่องการเรียน

2. แนวทางป้องกันปัญหาจากหลักสูตรไม่ตรงกับความต้องการศึกษา หลักสูตรไม่ตรงกับสายงานที่ทำ มหาวิทยาลัยควรทบทวนและวิเคราะห์หลักสูตรระดับปริญญาโทที่เปิดสอนในปัจจุบันว่ายังคงเป็นที่ต้องการของกลุ่มเป้าหมายและผู้ใช้บัณฑิต รวมถึงสามารถตอบโจทย์การพัฒนาสังคมและประเทศ และแนวโน้มของเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมในอนาคต โดยคำนึงถึงเป้าหมายและจำนวนของผู้สมัครในแต่ละหลักสูตร กรณีหลักสูตรที่อยู่ในการกำกับของสภาวิชาชีพ หลักสูตรต้องแสดงให้เห็นถึงมาตรฐานตามเกณฑ์ของสภาวิชาชีพ ควรศึกษาแนวโน้มและความต้องการของหลักสูตรในอนาคต เพื่อวางแผนปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ตอบสนองความต้องการของสังคมในอนาคต รวมถึงศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับปรัชญาการจัดการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกล

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า สาเหตุการสละสิทธิ์ของผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (มสธ.) เกิดจากปัญหาส่วนตัว เช่น มีภาระงานมาก การย้ายที่ทำงาน การเปลี่ยนงาน ทำให้ไม่สามารถศึกษาได้ และหลักสูตรไม่ตรงกับที่คิดไว้ในช่วงการสมัคร หลักสูตรไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน หลักสูตรไม่ตรงกับสายงาน จากการวิจัยพบว่าผู้ที่เลือกเรียนระบบการศึกษาทางไกล ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีงานประจำอยู่แล้ว แต่ขาดโอกาสที่จะเข้าศึกษาในระบบชั้นเรียน สอดคล้องกับ ทศนีย์ ชาดีไทย (2555) ศึกษาเรื่องแรงจูงใจและความต้องการในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ พบแรงจูงใจและความต้องการที่จะเรียนในระดับบัณฑิตศึกษา ดังนี้ 1) ความมั่นคงและความก้าวหน้าด้านอาชีพ 2) ชื่อเสียงและคุณภาพของอาจารย์ผู้สอนเป็นแรงจูงใจและความต้องการในการเลือกสถาบันการศึกษา และ 3) หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับงานที่ทำหรือที่จะทำในอนาคต ซึ่งปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อการเลือกสถานที่ศึกษาแตกต่างกัน เป็นไปตามแนวคิดการศึกษาทางไกลระบบเปิด วิจิตร ศรีสอ้าน และคณะ (2534) กล่าวว่า มหาวิทยาลัยเปิดเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาโดยไม่มีสอบคัดเลือก แต่การรับเข้าศึกษาอาจกำหนดเกณฑ์และความเหมาะสมบางประการ ไม่มีชั้นเรียน การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ผ่านสื่อประสมที่หลากหลาย ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง โดยต้องการความช่วยเหลือจากผู้สอนน้อยที่สุดหรืออาจไม่จำเป็นต้องพบผู้สอนเลย พัฒนาการของแนวความคิดและวิธีการของ

การศึกษาระบบเปิดจึงนำไปสู่แนวความคิดและวิธีการศึกษาระบบทางไกลในเวลาต่อมา ที่เปิดโอกาสและกระจายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้ที่ไม่เคยได้รับโอกาสทางการศึกษามาก่อน เช่น ผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นห่างไกลและ ผู้ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ได้ศึกษาเล่าเรียนตามความพร้อมและความต้องการของตนเป็นการช่วยลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเสมอภาคในการศึกษาแก่ประชาชนโดยทั่วไป สอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2541) ที่กล่าวถึง หลักการพัฒนาระบบการสอนทางไกล ว่าเป็นระบบการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นด้านเวลา สามารถเรียนรู้ได้ทุกแห่งหน เปิดหลักสูตรเพื่อสนองความต้องการของสังคม โดยใช้หลักการศึกษาดำเนินตามเป้าหมายมุ่งเรียนรู้ได้ด้วยตนเองผ่านสื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลาย แนวทางป้องกันปัญหาการสละสิทธิ์ฯ ดำเนินตามที สุมาลี สังข์ศรี (2545) กล่าวว่า แนวคิดการศึกษาทางไกลเป็นการเพิ่มทางเลือกในการกระจายโอกาส และยกระดับการศึกษาของผู้เรียน เปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้และสร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ลดอุปสรรคด้านทรัพยากร สถานที่ เวลา และ "เข้าถึง" ตัวบุคคลได้อย่างหลากหลายและกว้างขวาง

บทสรุป

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นมหาวิทยาลัยระบบเปิด เปิดโอกาสให้ผู้ประสงค์จะศึกษาในระดับที่สูงขึ้นสามารถศึกษาได้ตามความต้องการและตามความพร้อมของตน ปัญหาการสละสิทธิ์ฯ เข้าศึกษาของผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาระดับปริญญาโท ถือเป็นความสูญเสียโอกาสทางการศึกษาของผู้สละสิทธิ์ และถือเป็นปัญหาที่มหาวิทยาลัยต้องหาสาเหตุเพื่อหาแนวทางแก้ไขและปรับปรุงเพื่อลดความสูญเสียโอกาสของผู้ประสงค์จะศึกษา ซึ่งสาเหตุของการสละสิทธิ์ฯ เข้าศึกษา มีสาเหตุจาก 1) ปัญหาส่วนตัว ที่แบ่งเป็นปัญหาด้านหน้าที่การงาน มีภาระงานมาก ทำงานเป็นกะไม่มีเวลาศึกษา เป็นต้น ปัญหาความไม่มั่นใจว่าจะเรียนได้สำเร็จ และปัญหาด้านค่าใช้จ่าย และ 2) ปัญหาจากหลักสูตรไม่ตรงกับความต้องการศึกษา หลักสูตรไม่สอดคล้องกับงานที่ทำ เป็นต้น ซึ่งสาเหตุที่ค้นพบ เป็นเสียงสะท้อนให้มหาวิทยาลัยปรับปรุงและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหานี้เนื่องมาจากสาเหตุส่วนตัว คือ การจัดการเรียนการสอนที่สามารถเข้าถึงผู้ที่ประสงค์จะศึกษาเพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้โดยไม่ต้องละทิ้งหน้าที่การงาน มีการปรับปรุงเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อการศึกษาที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมสำหรับแต่ละคน หาช่องทางหรือเพิ่มทางเลือกเพิ่มเติมสำหรับกลุ่มที่มีข้อจำกัด ปรับรูปแบบการจัดการกิจกรรมสัมมนาเสริม/เข้มแบบออนไลน์แทนการจัดสัมมนาเสริม/เข้มแบบเผชิญหน้า ทบทวนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) หรือ ผ่านโปรแกรมที่ใช้ติดต่อสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตแบบเวลาจริง (Real Time) เป็นต้น จัดระบบการให้คำแนะนำปรึกษาสำหรับแต่ละบุคคลเพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าจะสามารถศึกษาในระบบการศึกษาทางไกลได้อย่างมีประสิทธิภาพ หาช่องทางที่จะช่วยกลุ่มที่มีข้อจำกัดทางด้านค่าใช้จ่ายให้สามารถเข้าศึกษาได้ในลักษณะการแบ่งจ่ายหรือจ่ายเป็นงวด เป็นต้น ในส่วนปัญหาจากระบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย เช่น หลักสูตรไม่ตรงกับความต้องการศึกษา หลักสูตรไม่สอดคล้องกับหน้าที่การงาน ซึ่งเป็นปัญหาสะท้อนให้มหาวิทยาลัยวิเคราะห์และทบทวนหลักสูตรที่มีอยู่ และวิเคราะห์แนวโน้มความต้องการหลักสูตรในอนาคต เพื่อพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ต้องการศึกษาและสังคมในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 การป้องกันปัญหาการสละสิทธิ์ฯ สำหรับกลุ่มที่มีข้อจำกัดด้านการเรียนเรื่องเวลาที่ไม่สามารถเข้าสัมมนาแบบเผชิญหน้า มหาวิทยาลัยควรปรับปรุงระบบการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมตามความพร้อมของแต่ละบุคคล เพื่อเป็นทางเลือกให้ผู้ประสงค์จะเข้าศึกษาสามารถเลือกวิธีเรียนได้ตามความประสงค์ เลือกเวลาเรียน หรือเลือกเวลาในการทำกิจกรรมได้เอง โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่หลากหลาย เช่น เรียนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) เรียนทางไกลผ่านระบบการสัมมนาแบบเผชิญหน้าร่วมกับเรียนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) สัมมนาเสริม/เข้มผ่านทางโปรแกรม

สำหรับสื่อสารผ่านทางอินเทอร์เน็ต (Skype) เป็นต้น รวมถึงมีการสร้างความเชื่อมั่นเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียนว่าสามารถเรียนในระบบการศึกษาทางไกลได้โดยมีระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ที่เลี้ยงเพื่อให้คำแนะนำปรึกษาและดูแลอย่างใกล้ชิด และควรวางระบบการบริหารการเงินในลักษณะให้แบ่งจ่ายเป็นงวดเพื่อลดภาระให้กับผู้ที่มีข้อจำกัดทางด้านค่าใช้จ่าย

1.2 การป้องกันปัญหาการสละสิทธิ์ ที่เกิดจากหลักสูตรไม่ตรงกับความต้องการการศึกษา หลักสูตรไม่ตรงกับสายงานที่ทำ มหาวิทยาลัยควรกำหนดให้มีนโยบายให้ทุกหลักสูตรต้องวิเคราะห์ความต้องการของหลักสูตรที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน จำนวนผู้สมัครเรียนในแต่ละปีการศึกษา และจำนวนผู้ลาออกกลางคันเพื่อปรับปรุงหลักสูตรและวิเคราะห์แนวโน้มความต้องการของหลักสูตรในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามผลการดำเนินการตามแนวทางการปรับปรุงเพื่อป้องกันปัญหาการสละสิทธิ์ของผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาระดับปริญญาโท

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่องอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาระดับปริญญาโทที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2558 และ 2559 เพื่อประโยชน์ในการคาดการณ์แนวโน้มอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาระดับปริญญาโท

บรรณานุกรม

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2541). การพัฒนาระบบการสอนทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. *มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 20 ปี มสธ. แห่งการพัฒนา*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทัศนีย์ ขาดีไทย (2555). *แรงจูงใจและความต้องการในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- นงศ์ลักษณ์ รุ่งวิทยากร (2544). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในระบบการศึกษาทางไกลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. *วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช*. 14(2), 89-94.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542) *ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา*. เล่มที่ 116 ตอน 74 ก. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ฝ่ายทะเบียนและวัดผลบัณฑิตศึกษา สำนักบัณฑิตศึกษา. (2559). *ระบบสารสนเทศงานทะเบียนและงานบริการการศึกษา (ระดับบัณฑิตศึกษา)*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ฝ่ายส่งเสริมมาตรฐานบัณฑิตศึกษา สำนักบัณฑิตศึกษา. (2550). *คู่มืออาจารย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิจิตร ศรีสอาน และคณะ. (2534). *การศึกษาทางไกล*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อนันท์ งามสะอาด. (2556). *สังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society)*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2559 จาก <http://innovationsforclass.blogspot.com/2013/11/learning-society.html>